

ELS ESTUDIS DE MÀSTER EN L'ESPAI EUROPEU D'EDUCACIÓ SUPERIOR: UNA OFERTA ATRACTIVA I INNOVADORA

Ana Huguet

Directora del Centre
de Postgrau.
Universitat de València

Alfred Giner

Cap de Secció del Centre
de Postgrau.
Universitat de València

Una de les manifestacions més evidents del procés de construcció de l'espai europeu d'educació superior a l'Estat espanyol ha estat la incorporació dels estudis de màster a l'estructura dels ensenyaments universitaris oficials. Els estudis de postgrau disposen, al nostre país, d'un espai consolidat dins l'oferta d'estudis propis de les universitats i gaudeixen d'un reconeixement important en l'àmbit privat com posa de manifest una demanda significativa i creixent al llarg de la darrera dècada.

Ara bé, l'oferta d'estudis propis de postgrau –amb una demanda que continua sent rellevant– s'ha vist complementada pels estudis de màster universitari amb la seua incorporació dins de l'estructura dels ensenyaments oficials. Aquests nous títols de màster, amb caràcter oficial i vàlidesa en tot el territori nacional, constitueixen, doncs, una de les fites més visibles i tangibles del procés de convergència europea a les nostres universitats que s'inicià amb la Declaració de Bolonya.

La mateixa terminologia de postgrau i màster, aliena al nostre sistema de titulacions universitàries oficials fins fa ben poc, s'incorpora per primera vegada l'any 2005 amb el Reial Decret 56/2005 que va regular els estudis oficials de postgrau. Amb posterioritat, en el Reial Decret 1393/2007, de 29 d'octubre, es va establir l'estructura dels ensenyaments universitaris oficials, i es van definir els estudis de màster com aquells que condueixen a l'obtenció del títol de màster universitari. En aquest sentit, s'indica que aquests estudis de segon cicle tenen per finalitat l'adquisició d'una formació avançada, de caràcter especialitzat o multidisciplinari, orientada a l'especialització acadèmica o professional, o bé a promoure la iniciació en tasques investigadores.

Des del curs acadèmic 2006-2007 la majoria d'universitats espanyoles, públiques i privades, han anat enriquint la seua oferta amb aquests ensenyaments fins convertir-los, en molts casos, en un dels seus elements diferenciadors i estratègics. A la Universitat de València, en el pròxim curs 2011/2012, disposarem d'un catàleg

«La majoria d'universitats espanyoles, públiques i privades, han anat enriquint la seua oferta amb aquests ensenyaments fins convertir-los, en molts casos, en un dels elements diferenciadors i estratègics»

molt ampli i equilibrat que arribarà als 98 títols de màster i que ha passat de tenir poc més de set-cents alumnes en el curs 2006/2007 a més de quatre mil cinc-cents en el 2010/2011.

Uns ensenyaments amb substantivitat pròpia

Els estudis de màster tenen elements estructurals –com la durada, el perfil dels estudiants, el nombre reduït d'alumnat en cada titulació o la importància de la mobilitat i la internacionalització, entre altres– que els singularitzen de manera destacada respecte als estudis de grau i que els doten d'una substantivitat pròpia amb més conseqüències de les que a primera vista hom podria percebre.

Aquests elements diferenciadors han motivat, fins i tot, que moltes universitats hagen optat per crear estructures de gestió específiques diferents a les dels graus amb la finalitat d'atendre de manera més eficaç tant l'estudiantat com el professorat que participa en la seua docència. A la Universitat de València, es va crear l'any 2009, el Centre de Postgrau, com a òrgan de gestió dels estudis conduents a l'obtenció dels títols oficials de màster universitari i doctorat, i alhora com a unitat de suport i assessorament als òrgans de govern i a tota la comunitat universitària en matèria de postgrau.

Elements característics dels estudis de màster

Dels elements que caracteritzen aquests estudis podríem destacar, en primer lloc, la seua durada. A diferència dels estudis de grau l'extensió dels quals és de, com a mínim, quatre cursos acadèmics (240 ECTS), els de màster presenten una durada més curta, d'entre un i dos cursos acadèmics (entre 60 i 120 ECTS), fet que comporta un temps de permanència de l'estudiantat molt més reduït. Així des de la preinscripció de l'estudiantat fins l'obtenció i expedició de títol, poden passar en molts a casos no més de 10 mesos –per als màsters de 60 ECTS–, el que incrementa l'atractiu i facilita la seua accessibilitat.

En segon lloc, cal remarcar el tamany reduït dels grups. Així, mentre en els estudis de grau, amb un caràcter més

«És molt elevat el nombre d'alumnes que després de dur un període llarg allunyats de les aules universitàries i incorporats al món laboral, tornen a la universitat per a actualitzar i ampliar coneixements»

generalista, és habitual que hi haja diversos grups per titulació i curs, en els estudis de màster hi ha una matrícula d'uns trenta o quaranta alumnes de mitjana per curs. Això permet que hi haja un sol grup en la majoria de titulacions, fet que facilita l'aplicació de les noves metodologies i dels processos d'aprenentatge associats a la convergència europea: seminaris, treballs en grup, treball autònom de l'estudiant, diverses formes de tutorització, etc. En definitiva, tots aquells elements substancials del procés de reforma universitària al que hem assistit en els darrers anys.

Un tercer element diferenciador a destacar és el perfil dels estudiants de màster. Com a conseqüència del propi disseny d'aquests estudis, orientats en molts casos a l'especialització professional i molt pròxims al mercat de treball, és molt elevat el nombre d'alumnes que després de dur un període llarg allunyats de les aules universitàries i incorporats al món laboral, tornen a la universitat per a actualitzar i ampliar coneixements. Així mateix, la figura de l'estudiant a temps parcial, que compatibilitza els estudis amb una altra activitat, és molt més habitual del que ho és en els estudis de grau. Tot açò obliga també a dissenyar calendaris acadèmics i horaris que s'ajusten al perfil, necessitats i disponibilitats d'aquests estudiants.

Una oportunitat per a la mobilitat i la internacionalització

Un fet també que s'ha de remarcar i que és molt característic d'aquests estudis és la importància de la internacionalització i mobilitat de l'alumnat i del professorat. La regulació actual dels ensenyaments universitaris permet que les universitats, mitjançant convenis amb altres universitats espanyoles o estrangeres, organitzen ensenyaments conjunts conduents a l'obtenció d'un únic títol oficial de màster o de doctor/a. En aquest sentit, cal anotar l'existència d'un elevat nombre d'estudis de màster interuniversitari en els que un conjunt d'universitats agrupades en un consorci dissenyen i comparteixen un mateix pla d'estudis.

I és que els estudis de màster són, en molts d'aquests casos, el resultat de xarxes d'investigació prèvies o de relacions acadèmiques consolidades entre diverses institucions d'educació superior en l'àmbit de la recerca i l'estudi. A més a més, en la mesura en què es tracta d'uns ensenyaments amb un component d'especialització acadèmica o professional important, el disseny d'aquests estudis no es circumscriu al professorat d'una determinada facultat o universitat si no que incorpora docents d'altres centres d'ensenyament superior o professionals externs que aporten una visió molt concreta i especialitzada de la disciplina sobre la que versa el màster.

Així doncs, aquests ensenyaments conjunts dissenyats per consorcis integrats per universitats i institucions d'edu-

cació superior, exigeixen l'articulació de mecanismes i instruments àgils de cooperació i col·laboració entre les diverses universitats participants. Són molts els esforços que les universitats estem duent a terme per tal d'implementar amb èxit aquests nou reptes. Així, per exemple, ens trobem amb la necessitat de coordinar entre els integrants del consorci processos fins ara exclusius de cada universitat com les preinscripcions; el trasllat de la informació de matrícula des de la universitat que custodia l'expedient fins a les que participen en la docència d'algun dels mòduls en que s'estructura el pla d'estudis conjunt; les taxes de matrícula per tal que siguen les mateixes amb independència de la universitat en què hom s'inscriu; els procediments d'impugnació de qualificacions per a l'alumnat que està matriculat en una universitat però cursa un mòdul en una altra del consorci o, fins i tot, la mateixa expedició del títol, entre molts altres.

De fet, aquests ensenyaments conjunts preveuen, en molts casos, la mobilitat de l'alumnat entre diferents campus al llarg del curs acadèmic, i l'estada en altres universitats, i a aquest efecte, cal subratllar la importància que adquireixen les convocatòries d'ajudes a la mobilitat del Ministeri d'Educació amb les que estudiants i universitats obtenen finançament per tal de cobrir les despeses generades per aquests desplaçaments.

A la riquesa d'aquestes noves experiències acadèmiques cal afegir com a element destacable la presència d'alumnat procedent d'altres països que cursa aquests estudis de forma completa i es trasllada des del seu país d'origen a les nostres aules per titular-se en una universitat espanyola. Fins ara, en els estudis de grau, la presència d'estudiants estrangers es limitava principalment a programes de mobilitat interuniversitària com l'Erasmus, on l'alumnat es desplaça per cursar només alguns mòduls ja que estudia la seua carrera i obté la titulació al seu país d'origen.

En el cas de l'alumnat estranger present a les aules de màster, aquest es desplaça fins la nostra Universitat –amb caràcter general– per obtenir un títol universitari oficial espanyol i no en el marc de cap programa de mobilitat. En conseqüència, gestionar aquesta tipologia d'estudiants exigeix de procediments específics d'acollida i, sobretot de preinscripció, per tal de comprovar i examinar requisits i titulacions prèvies de països tercers amb les que es preten accedir als estudis de màster a Espanya.

Al remat, en pocs anys ha vist la llum una oferta plural i molt rica de màsters, que ha consolidat una demanda elevada i amb una tendència creixent, i que ha posat a la universitat espanyola davant d'un repte evident d'incorporació a l'espai europeu d'educació superior. ■